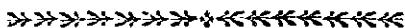

MAGYAR KURIR.

1826-dik

ESZTENDŐRE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' FELSÉGES CSÁSZÁR' ÉS APOSTOLI KIRÁLY'
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

ELSŐ FÉLESZTENDŐ.

BÉCSBEN,

Nemes Haykul Antal betűjével.

BCU Cluj / Central Library Cluj

H 140

M A G Y A R K U R I R.

Bécs, Kedden, Januárus' 3-dikán, 1826.

Egyházi Tartományok.

Kétségen kívül emlékeznek Olvasóink azon perlekedésre, melyet Párisban a Királyi Prokurátorok a Konstitúcionel és Frantzia Kurír ellen folytattak, 34 pontokból akarván megmutatni, hogy ezen újságlevelekben rosz Tendenciá uralkodjék: hanem, minthogy az Itélőszék ezen rosz Tendenciát a nevezett újságlevelekből felhozott pontokban fel nem találta, őket a Vád alól feloldozta. Azt is tudjuk, hogy a Vádoltattnak Prokurátorajik, sok olly tárgyalra kibotsátkoztak a magok mentő Beszédjeikben, melyeket ők az Itélőszék előtt nagy közönségnek jelenlétében tartottak, melly beszédekben több féle olly sértegetések találtattak a Ministerek ellen is de kiváltképpen a Papság ellen, melyekért magok a Párisi Royalista Ujságok is nagyon megkritizálták ezen Prokurátorokat; illy tekintetben írta vala, mint akkor is megjegyeztük a Quotidienne, hogy jobb lett volna azt a pert vinni az Esküdttel Itélőszéke elejébe nem vinni, hol a nagy közönség (a nép) is jelen lehet. A Romai Udvar is nagyon megsértetett a Párisi Prokurátoroknak gondolatlan kibotsátkozásaik által, mint ezt a Romai Diáriumnak Decemb. 17-dikén költ darabjában olvasni lehet.

Illy Czikkely találtatik ezen Ujságnak említett darabjában: — „

„Mi gyakran találunk a külső Ujságlevelekben olly Czikkelyeket, melyek megbántással illetik a Rómát, s mi még is mind

ezekre csak halgatással felelünk, mint hogy mi a részrehajlás nélkül való Olvasóknak józan gondolkodásaikra bizzuk, hogy bennünket védelmezzenek. A Prokurátor Dupin Beszédében miadazonáltal, melyet ő Párisban az Itélőszék előtt a Constitutionelnek védelmeztetésére, kit a Religió ellen való Tendenciáért idéztek vála ezen Itélőszék elejébe, felolvasott, olly erősítések találtattak, a melyek, ha mi azokat halgatással elnéznők, a dolognak csak külső héjját tekintő Olvasók által, kiket mi az e-féle halvélekedések ellen fegyverbe öltöztetni kívánunk, ránkézve roszszul és károsan magyarázthatnának.

„Minckutánna a nevezett Prokurátor a szent dolgokkal való kereskedésről, mellyel Rómát a tudatlanok sokat vádolják, a szokott Deklamatziókat elvégezie, azután e-képpen folytatta Beszédét: — „Még akarom néktek mutatni, hogy melly bosszúságosan üztek ezen kereskedést. Egy Czikkelyt hozok-fel az 1821-dik esztendőben Romában kinyomtatott Taksa-lais-tromból (Tarisfából) a melynek 58-dik lapján ezek olvastatnak: — „

„A Szentség-törésért, Lopásért, s több külön-külön féle, illy nemű bűnökért való Absolutióért (botsánatért), s az ezen bűnös állapotokból az előbbeni tisztaságra való visszavállittatásért, olly kezességi ígért, mellett, hogy minden további üldöztetésnek vége leszen, különkülön mindenikért, 151 Livrát és 9 Sóst kell fizetni.“ — Látjátok, Uraim, ezek is a Du-

pin szavai, melly oltón megválthatja itt az ember magát a' Szentség'-törés' bűnétől, melyre nálunk (a' Frantziáknál) halállal való büntetés van határoztatva.

„Előttünk, így folytatja szavait a' Római Diárium, ezen Tarifa, melyről Dupin úr azt erőssíti, hogy Romában 1821-ben újra kinyomtatott volna, egészen esmeretlen; sőt inkább arról tehetjük bizonyosokká olvasójinkat, hogy itt (Romában) semmi c'feleki nem jött 's ki se jöhetett volna soha; melly tekintetben mi azon sok elékelő Idegeneket hívjuk tanúbizonyságnak, kik bennünket a' magok idejövetelek által megtisztelték, 's megtisztelnék.

„Ugyan ezen Prókurátornak Beszédében fordult elé, hogy egy mészáros Romában, közönséges és nagyon fájdalmas fenytő büntetést kénytelenített kiállani, azért, hogy valamely bőjt-napon, húst evett. Mi könnyen megmutathatók, hogy ezen kemény eszközzel való élés nem volt rossz, annyival is inkább, hogy ez egy olly embert érdekelt, kire nézve abból példás haszon következhetett. Hanem elégnek tartjuk ezen Vádra nézve tsák azt felhozni, hogy a' megbüntettetett mészárosnak bűne, sokkalta nagyobb volt, mint az a' Párisi Prókurátor úr Beszédében elé adatott. A' bűnös azt tselekedte, hogy egy bőjt-napon egy Római közönséges kortsmán húst-ételt kívánt; 's mit tselekedett, midőn a' kortsmáros az ő kívánságát olly melegséggel megtagadta, hogy nem tudja-e ő azt, hogy e' napon a' hús-eledel az Egyházi törvények által meg van tiltva? Hallván ezt a' mészáros, oda szollította a' feleségét, 's megparantsolta neki, hogy tüstént haza menvén húst főzzön, 's azt neki oda a' kortsmára vigye. Az aszszony megtette férje parantsolatját, 's ez azt nem tsak hogy ott a' kortsmán megette, hanem a' közben az Egyházat 's az Országglószéket rüt motskolódásokkal is illette.

Lehete-e az Országglószéknek ezen boszszúságos meggyaláztatást büntetetlenhagyni?“

„Végezetre meg kell magunkat még egy más vádoltatástól is tisztítanunk, mellyel a' Constitutionel' Védője Dupin úr a' Romaiakat érdeklötte. — „A' nagy „Bossuet, így szoll Dupin úr, a' mai „időben eretnkséggel vádoltatott a' háládatlan Romaiaktól, azért, hogy egy „szersmind Catholikus is Frantzia is tudott „lenni! A' Frantzia Országglószék pedig a' „Római Ujságlevelektől revolúziósnak „neveztetik. Lássátok ebben a' mostani Pharisaeusoknak iparkodásaikat; 's érezzétek „azon kardnak szurásait, melynek markolatja Romában, a' hegye pedig „mindenütt van.“

„Mi ezen szemrehányás ellen éppen azon védő eszközökkel akarunk élni, mellyekkel Dupin úr a' maga Cliensét védelmezte. Ő panaszokdoit, hogy azon Czikkelyek, mellyekért a' Constitutionel elvádoltatott vala, össze daraboltattak, megtsontkittattak, 's azon részeiktől, mellyek azolnak megmagyarázására 's megigazítására szolgálhattak volna, megfosztattak, elválosztattak, elszaggattattak. Így van ezen dolog most reánk nézve is, 's ha Dupin úr egy kevésse a' dolognak jobban utánna járni nem sajnálott volna 's a' Giornale Ecclesiasticónak Augustusi darabjában azon Czikkelyt, melyre szavaival ezélez, egészen 's azon jegyzésekkel együtt megolvasta volna, mellyek néhány helyeken annak értelmét magyarazzák, így talán nem esett volna azon tévedésbe, melybe mások is részesültek, kik azt olly értelemben vették, mint ő, mint a' Journal-des-debats is tselekedett.“

„De tegyük-fel egy szempillantatig, hogy a' szóban lévő kifejezéseket valósággal úgy kellessék érteni: érdekelhetné-e ezért a' Romaiakat valami szemrehányás? Ha valamely magános Ujságnak dolgosai között valamelyik, a' melly munkába so

az Országlószerk se a' közönség ném részesül, valami vigyázatlan vagy hamis erőssítést mérészlene kiadni, lehetne-e ezért egész Romát vádolni? El lehetne-e mondani azt, hogy a' Zsurnalista általkinyilatkoztatott gondolkodás, az egész néppel közönséges legyen?

„Egyéb eránt midőn mi szükségtelennek tartjuk kinyilatkoztatni, hogy Roma az Egyház' Első Szülöttjének (Fr. Ország-nak) új Országlási módja eránt illendő tisztelettel viseltetik, egyenes szívvel bizonyossá tehetjük Dupin urat, hogy nálunk a' nagy Bossuet éppen azon tiszteletben tartatik, melyet érdemel, és hogy Romában semmit szívesebben nem kívánnak, mint hogy minden új idők béli Frantzia Irók, az Egyház' ezen megvilágosodott Ottalmazójának alapos tudományával 's Catholikus gondolkodásaival bírjanak.

„A' mi a' mai Pharisaeusoknak úgy mondatott ürekedéseiket 's azon kardot, melynek markolatja Romában 's a' hegye mindenütt van, illeti, mi ezen tekintetben tsak tsak arra kérjük Dupin urat, hogy tüzes képzelődési erejét mérsékelje, szelidíttse, 's az e'fele fennjáró kifejezéseket tarttsa-fenn azon esetekre, a' hova jobban fognak illeni. Az e'fele képzések és rajzolatok tsak akkor engedtelnek-meg az Orátoroknak, mikor az ók' lelke az igazságnak tüzetől van felgyuladva.“

Orosz Birodalom.

A' Bétsi Német Ujságokban illy Czikkely találtatott Januárus' 1-ső napján való felülírás alatt: —

„A' Taganrogból November 18-dikától fogva Dec. 1-ső napjáig indult 's a' Sándor Császár' halálát illető tudósításoknak a' napok szerent következő sora, közelebbi környüállásokat foglal magában a' boldogult Monarkhának utolsó nap-

jairól. Az első három napokról, ugy mint Novemb. 18-dikáról, 21-dikéről és 24-dikéről valók, teljesen megegyeznek azokkal, melyeket már előbbeni leveleinkben a' betegség' első okairól 's az első félelemnek tsekélységéről, melyel ezen betegség eránt a' Császárnak Krimióból lett vissza érkezése után az első napokban viseltettek írtunk. Fájdalom, hogy mint látszik, a' beteg az által, hogy azt a' rosszszülélt, mely az ő Taganrogból való visszajötében, valamelly meghülésből réa' következett vala, tsekélységnek tartván, ezen megtsalattatásra, 's betegségének abból következett terhesülésére, maga tett. Azon időben, mikor az itt alább következő levelek iráltattak, a' betegség már nagyon veszedelmes fordulást kapott vala: —

„Taganrog Nov. 27-dikén. Mi a' Császár' állapotja miatt nagy nyughatatlanságok között lebégünk. A' betegség az utóbbi három napok alatt nagyon elterhesedett 's veszedelmes charaktert vett magára. Az a' hideglelés, melyet Krimióba tett útjában kapott vala, epés-gyulasztóhideglelésre ment által. Nagy szerentsétlenség vala, hogy a' Császár, ki a' maga állapotja eránt magát megtsalta vala, eleintén nem mindjárt akart az Orvosok által megrendeltetett eszközökkel élni. Most már elhatározta réa' magát, és a' piotzak, melyek feltetettek, a' héséget néhány órákig jól meggyengítettek; de a' melly későbbre még nagyobb mértékben réa' jött, és a' betegről, ambar a' mustár-flastromok megújítva réa' tétettek is, a' héség el nem vétethetett. A' Császárné a' maga tulajdon egészségé gyengesség mellett is, egy szempillantatig el nem távozik sérjétől. Adjon erőt néki az Isten, azon szerentsétlenségnek, melly bennünket fenyeget, elhordozhatására.

„Taganrog, Nov. 28-dikan reggeli 10-zedtől órákor. A' Császár állapotja óránként rosszszabbodik. Minden szükséges esz-

közök elé vették, a' nélkül, hogy a' betegséget, a' mely ma reggeltől fogva forró hideglelésre változott által, gyengíteni lehetett volna. Már egy órája, hogy nem beszéll. Az utóbb beadatott orvosságoknak semmi munkálódása nem lett, mely a' Monarkhát legnagyobb veszedelmek közé helyeztette.

„Taganrog, Nov. 29-dikén reggeli 9-tzedfél órakor. A' betegnek múlt éjzalkája rettenetes vala. Valahányszor magát felemelni kéntelenített, mindenkor olly nagy ájuldozások jöttek reá, hogy a' körülette állók már a' halálhoz közelíteni vélték. Hat órakor ismét szitató flastromot tettek a' háta' gerintzire, mely őtet ismét magához hozta (elméje' jelenségét vissza adta). Tsak egy nyugodalmas éjszakát adjanak néki az Egek; még így lehet valami remenségünk, hogy a' fenyegetőző veszedelmet elkerülhctjük. Ő Felsége minden jelenlévőket esmert; mindnyájokra nyájasan nevetett; s a' Császárnéval még meg lehetős crejú hangon is beszéllett, ki azon rettentő állapotot, melybe helyeztetve van, isudára méltó erővel és eltökéllettséggel szenvedti.

„Taganrog, Nov. 30-dikán délutáni 4 órakor. Az a' tsillámló romenség, melyet tegnap kaptunk vala, mint az álomlátás úgy elenyésze. A' hideglelés tegnap estve rettentő mértékben nevedett. Szörnyítő éjszakája vala a' betegnek, s még ma délelőtt is nagyon veszedelmes állapotja vala. Dél felé új erőre láttatott kapni, a' mely még tart. A' veszedelem azonközben még most is igen nagy. Szörnyű félcímek közt várjuk az éjszakát.

„Taganrog Dec. 1-ső napján. Megtörtént a' mitől féltünk! A' rettentő tsapás reggeli 10 órakor és 30 minútumkor megcsett rajtunk! Sándor Császár a' halállal való tizenegy órát tartott tusakodás után, meghalt!

„A' Császárné egy szempillantatig el nem távozott a' betegnek ágyától. Ő fogta be a' halottnak száját és szemeit. Adjon néki az-Isten bátorságot és erőt ezen nagy szerentsétlenségnek elhordozhatására!”

A m é r i k a.

A' Panamai Congresszusra kinevezetett Perui Követek oda már valóban megérkeztek. A' Kolumbiaiak útban vagynak.

Londonba megérkezett Felső Poruból az a' Nyilatkoztatás, mely által azon tartományok, melyekből Felső Perú, mint Respublika, ennekutánna fenn fog állani, a' magok' függetlenségét kihirdették. Ezen nyilatkoztatásnak creje szerén, tehát, így szoll a' Londoni Globe, ez már a' hetedik Respublika, mely Ámerikában az eddig volt Spanyol tartományokból formáltatott s lábra állott (tudniillik: Buenos-Ayres, Chili, Felső Peru, Kolumbia, Guatimala, és Mexiko). Felső Perút ezek a' hat tartományok teszik: LaPatz, Potosi, Charchas, Cochabamba, és Sancta-Cruz. Ezen utólsónak nevezetesebb részei Moxos és Chiquitos Felső Perú, a' mi az ő népességét illeti, erősebb, mint Chili vagy Buenos-Ayres különkülön.

Chili' partján közel a' tenger mellett fekszik egy kellemetes völgyben Coquinbó, avvagy La-Serenanevű szép kereskedő város, a' mely mind ez ideig bizontalankodott, hogy Chilihez tsatolja-e magát, vagy Peruhoz, vagy is függetlené legyen; végre az elsőt választotta, illy Határozást hirdettetvén-ki: — „1. Coquinbo tartománya ezután Chilinek része lesz — 2. A' tartomány' Gyülése helybe hagyja a' Congresszus' tagjainak nagy része által mult Májusban költ végzését, mely által meghatározatott, hogy

ezen Congresszus eloszóljon — 3. A' tartomány helybe hagyja a' Végrehajtó Hatalomnak e'végre már kiadatott rendelkezéseit — 4. Ezen tartomány helybe fogja hagyni mind azokat a' törvényeket, mellyek ennekutánna Chili Szövetséges tartományainak Nemzeti Congresszussából fognak kiadatni — 5. Coquinbo tartományának Gyűlése addig is míg az öszszetsatolódás megeshetne, az egész Respublika' Directorának esmeri Ramon-Freyrét — 6. Coquinbo Gyűlése fenn tartja magának azt a' Just, hogy a' Respublika' Politikai Constitúzióját és törvényeit revidiáthassa (által nézhesse) 's azokat, mint a' mellyeknek az egész Respublika' sarkalatos alkotmányává kell tétettni, 's ahozképpest mint jönnek fogja találni, ráifikálja, vagy nem ráifikálja 's a' többi. Aláírták: Sohar, Elölülő, Rodriges, Titoknok.

B e c s.

Múlt pénteken, December 30-dikán délelőtt gyászos halotti pompával való Istentisztelet tartatott boldogult Sándor Császár Ó Felségéért az Orosz Követség temploma előtt, mellyen az Ó Cs. K. Házi, Udvari és Státus-Cancellariusával Metternich Ó Herczegségével egyetemben minden itt lévő Követségeknél tagjaik, Cs. K. Ministerek és Udvari Fő Tiszti Karok megjelentek. A' Sándor Császár nevét viselő Regementnek Granadíros Osztálya, az előre megtétett rendelkezések szerint, azon ház előtt, melyben az Orosz Követség temploma található, sort formálván, annak Tisztjei, magokon nagy Gyázfátyolt hordozva, jelentek-meg.

Hazánknak eddig volt Királyi Personálisát, a' Szent István Rendje kitinsy keresztés vitézét, Nemes Pest, Pilis és Solt öszsze kaptoltatott Vármegyék'

Administrátorát Magyar Szögyényi Méltóságos Szögyényi Sigmund Udvari Tanácsos Urat, a' Magyar Felséges Királyi Udvari Cancelláriához Vice-Cancellariusá, 's

Helyébe Magyar Ország' Királyi Personálisává, Méltóságos Szék helyi Majláth György Ur Ó Ngát kegyelmesen kinevezni méltoztatott Császár és Király Ó Felsége.

Az ő új Hivatalával járó esküvést tegnap dél előtt tette-le az új Méltóságos Királyi Personális Ur — Kinek előmozdítása által a' Magyar Királyi Felséges Udvari Cancelláriánál megüresült Referendarius-Tanátsosi helyre, Erdődi Gróf Pálffy Fidelis Ur Ó Nagyságát, Vöröskői Örökös, Cs. K. Kameráriust, a' Posonyi várnak örökös Kapitányát, 's az ugyan ezen nevű N. Vármegyének Örökös Fő Ispányát, méltoztatott rendelni Ó Cs. K. Felsége.

Magyar Ország.

A' Posonyi Déák Ujságban így íratik-le az a' nevezetes pompa mellyel a' Diétától fogva Posonynál fennállott hajós híd, mint Cs. és K. Ó Felségének kegyes ajándéka, Posonynak tulajdonul által adott: — „

„Hogy ezen általadás valamint az Ajándékozónak Felséges méltóságához úgy az ajándék' nagyságához is illendő módon menjen véghez, e' h. 29-dikére meghívatattak Nagyságos Stipsich Paula Ferentz, a' K. M. Udv. Kamaránál Tanácsos, 's mint az ezen nevezetes pompára kineveztetett Királyi Biztos úr, azon Tiszt Urakkal egyetemben, kik ezen hídra eddig felvigyáztak, hogy a' város Polgármesterénél jelennék-meg, a' hol ezen Urak a' felett tanátskozván, 's azt meg is határozván, hogy ezen általadás mi módon 's mitoda pompával tartatassék — ehezképpest 29-dikben, a' Szöllőmívesek' Századja a' maga muzsikai karjával 's más nagy soka-

sággal egyetemben ezen hídhöz öszszegyülekezvén, megjelent a' tisztelet Biztos Tanácsos Úr ő Nagysága a' Vármegye' Kiküldöttségével egyetemben, a' mely ezen pompára hasonlóképpen meghívattatva vala, 's a' város Konzuljával, a' kiküldetett Szenátorokkal, a' Tribunussal, a' Város Szászadjainak Tisztjeivel és Fő Strázsamesterével Vaechtler Urral, 's mind ezek a' hidra mentek, melyre ugyan azon időben annak tulsó végéről a' Tisztek és a' hajótsinálók is megindultak ugyan annak közepe felé, hol a' Fő Strázsamester Úr rövid Beszédet tartott Német nyelven, 's a' hidat a' Nagyságos Biztos Úrnak által ajánlotta, a' lá arra Déák nyelven felelt, melynek e' vala értelme: — „

„Tekintvén azt a' megronthatatlan hűséget, mellyel Posony K. Sz. Városának Polgárai minden időben, de kíváltképpen 1809-ben az akkori idő nagyon fontos körülállásai között a' Felséges Országoló Fejedelem, a' magok igen Kegyelmes Urok eránt, különös iparkodással 's szorgalmas törekedéssel, hathatósan kimutattak, méltóztatott Ő Császári Királyi Felsége a' Dunán lévő, a' K. Kintstárnak nagy költségével épült hajós hidat a' Királyi Kegységnek és Kegyelmességnek örökös emlékezetéül ezen Szabad Királyi Városnak, hogy azt örökös jussal megtartsa és bírja, kegyelmesen oda ajándékozni, olly feltételt alatt mindazonáltal, hogy a' város azt a' maga költségén mindenkor jó és a' közönséges használatra alkalmas állapotban tartisa.“

„Ő Cs. K. Felsége, így folytatta a' Biztos Úr, azon kérését is kegyelmesen megadni méltóztatott ezen Sz. K. Városnak, hogy ezen hidat ennekutánna a' Császárné és Királyné Felséges neve ékesítse, és Károli na hídjának neveztessek.“

Azután következtek még több Beszédok is valamint az általadók' úgy az általévők' részéről, 's végezetre mind ezek gazdag ebéd által rekesztődtek-be, melyre 40 személyek hívatattak 's jelentékmeg, 's estvére a' hid szépen megvilágosított.

Alsó-Fegyvernek. — Itten' vagy négy hetek óta a' napkeleti szelek, éjjel nappal nagyon uralkodnak, 's azoközben pedig minden felől a' szomorú híreket halljuk, 's látjuk a' faluknak meggyuladását, némelly helyeken szolgál ugyan a' szerentse, hogy a' tüzet, elhatalmazása előtt elolthatják, de másutt, úgy mint: az Ipoly-rize mellett Béli helységében Dec. 11-dikén 53 házak, 's több pajták, istalók 's mindenféle téli takarmány, egy aszszony és egy 10 esztendő gyermek, a' kik a' pintzbe hordván házi-búturait, a' tüztől való megoltalmazásért, 's nagy hirtelenséggel a' pincze tetejét is láng borítá-el, 's a' kimenetelt a' láng és a' füst fedé-be, mind a' kettő a' tűz' áldozatai lettek. Egy néhány pillantatok alatt tüzhöz lobbantak mind a' 53 házak, 's az oda való lakosok a' nagy rémulés miatt magokon sem segíthettek, a' tő-somszéd helységek V. Mikola, I. Pászthó lakosai nagy sietséggel menének segítségkre, szerentse mégis mind a' Catholikus mind a' Reformátusok templomát megmenték a' tüztől. A' szerentse ellen lakosok nagy szégyenséget szenvednek, mert minden téli eleségeiktől megfosztattak, 's azoközben a' téli napok is sanyargatják őket. — Ugyan az előtt való heteken Bars V. ben, G. Dámádon 22 házak, pajták, istalók, minden téli öszvegyűjtött takarmányokat együtt lettek a' tűz prédájává.